

isaaac

..nyt

nr. 1 – 2018

Vi ses gamle som nye til Konferencen 2019. Sæt allerede nu x ved 18.-19. marts 2019

Om ISAAC Danmark

Formand:

Birgitte Brandt
Børneterapien, Odense
Tlf.: 23 30 42 15
e-mail: birb@odense.dk

Sekretær:

Margit Grønkjær
e-mail: margit99@gmail.com

Kasserer:

Gert Krabsen
HandiKram
Grenen 15
9260 Gistrup
Tlf.: 96 36 47 90
e-mail: kasserer@isaac.dk

Indmeldelse på www.isaac.dk eller via formanden eller kassereren.

Kontingent pr. år (dækker medlemskab af både det internationale ISAAC og ISAAC Danmark):

AAC bruger	kr..... 275,-
Enkelt medlem	kr..... 470,-
Studerende/pensionister	kr..... 325,-
Dobbelt medlemskab (Institutioner/skoler)	kr..... 900,-
Trippel medlemskab (Institutioner/skoler)	kr.....1.350,-
Støttemedlem	kr.....2.500,-

ISAAC officielle tidsskrift: "Alternative and Augmentative Communication – ACC",
abonnement pr. årgang kr..... 660,-

ISAAC-NYT

Medlemsblad for foreningen ISAAC Danmark
(*International Society for Augmentative and Alternative Communication*)

Redaktør: Dorte Sylvest Aggerlin
e-mail: dsaggerlin@gmail.com

Bladet udkommer normalt 3 gange om året.

ISSN nr. 1397-0747
Oplag: ca. 200 stk.
Tryk: Palle Madsen
Layout: Gert Krabsen

Foreningens postadresse:

ISAAC Danmark
c/o Birgitte Brandt
Børneterapien Odense
Platanvej 15
5230 Odense M

CVR nr. 2994 8445

Foreningens webside: www.isaac.dk
Foreningens mailadresse: isaac@isaac.dk

Alle henvendelser på redaktionelle spørgsmål stiles skriftligt til redaktionen.

Redaktionen påtager sig intet ansvar for manuskripter, fotografier og tegninger, der indsendes uopfordret.

Indhold

Om ISAAC Danmark	2
Birgitte bemærker	4
Ups..	5
Beretning 2017.....	7
Økonomi	11
ISAAC konferencen - set med svenske øjne.....	13
Hvordan forestillingsevnen kan bruges.....	15
En opbyggelig historie	18
Kommunikationskarneval i Gøteborg.	20
En kørestolsbrugers togrejse.....	33
Fra redaktørens havestol.....	36

Det er ikke altid nemt at finde datoer til bestyrelsesmøder, hvor alle kan deltage, men det lykkes heldigvis mange gange:

Bestyrelsesmøde på Fuglsangcentret

Birgitte bemærker

I sidste udgave af ISAAC-nyt kunne jeg fortælle den glædelig nyhed, at FN's Konvention om Rettigheder for Personer med Handicap endelig var kommet i en korrigeret version, hvor AAC er rigtigt oversat til dansk. Den formelle offentliggørelse skete i Lovtidende C d. 17. november 2017. I ISAAC's bestyrelse havde vi nok forventet, at der helt automatisk også skete en offentliggørelse af den nye konventionstekst de steder, hvor almindelige borgere støder på den, men det har vist sig at skulle hjælpes på vej.

ISAAC har nu henvendt sig til Institut for Menneskerettigheder og Det Centrale Handicapråd med opfordring til at udskifte de gamle, fejlagtige oversættelser på hjemmesiderne med den nye retvisende, og vi har sendt en artikel om oversættelsesfejlen og ASK til relevante fagblade, så der bliver sat nogle ord på, hvad det alt sammen handler om. - Hvorfor det virkelig var så vigtigt at få ændret den fejloversættelse. Hvis der på denne måde bliver videregivet ny viden om ASK, så er det kun en meget positiv bivirkning.

I marts var vi godt 200 deltagere samlet til den årlige ISAAC konference i Vingstedcentret. Endnu en ny deltagerrekord i året, hvor vi vovede at vælge ny og større konferencesal og nye omgivelser til Markedspladsen. At dømme efter tilbagemeldingerne var det en god beslutning, der var med til at give et godt og mere rummeligt fundament for konferencens mange oplæg.

Næste ASK bruger arrangement bliver i weekenden 30.11-2.12 på Egmonthøjskolen, så hvis du kender unge ASK brugere, der kunne være interesserede i at deltage, må du gerne viderebringe et kryds til kalenderen.

I løbet af foråret har ISAAC DK deltaget i et par forskellige dialogmøder med Den Nationale Koordination, og vores internationale repræsentant Margit Grønkjær er blevet medlem af en arbejdsgruppe i ISAAC International, som skal hjælpe WHO med at lave retningslinjer omkring AAC hjælpemidler.

I samarbejde med Kommunikationscentret Hillerød har ISAAC DK henvendt sig til Microsoft med en opfordring til at arbejde målrettet på at øge tilgængeligheden til sociale netværksværktøjer som fx Skype.

.....og så er der lige tilbage at ønske alle en dejlig sommer, hvor end den tilbringes 😊

Mange hilsner fra Birgitte Brandt

- - - o - - -

Ups..

v/Frank Dalhoff

At tale gennem farver.

Siden mine første halvrunde streger har det at se på farver, figurerne på himlen og bladenes farvespil kunne beskæftige mig i timer, ja i dage. Nuvel en del kedsomhed var klart en medvirkende faktor i min optagethed, men interessen var vakt, eller lå og lurede under overfladen. En ting er sikker, jeg husker hvornår det brød ud.

Gennem adskillige år hvor kunsten har været ude og inde i mit virke, har jeg ikke været bevist om, hvor kommunikerende kunsten er, motiver kan og bliver tolket og nogle gange fortolket vidt forskelligt, alle tolkninger kan være rigtige for de som ser. Lidt som vi anvender prøvende fortolkning på personer uden verbalt sprog. Så alligevel ikke, for lysegule og røde farver gør folk glade, mens de mørkere toner på farveskalaen gør folk mere tunge i det, med mindre tonen har sit formål f.eks. at skabe balance i billedet.

Det jeg i mit støvede sind er ude efter er, om man har forsøgt sig med farver, jo i sanserum, det ved jeg, så støvet er jeg trods alt ikke. Farver til kommunikation, betinger at en række ting er på plads, såsom at de som skal bruge denne "metode" kan kende farver og ved, at rød er rød og sort er sort. Og er i stand til at huske hvad vi blev enige om at rød står for, ja, glad eller hvad nu, og sort er det modsatte af glad, mens en tredje farve er ved ikke osv. Jeg vil medgive det bliver et noget begrænset emne der kan kommunikeres om, med mindre de rette spørgsmål stilles på de rette tidspunkter, hvilket betinger, at den som bruger dette, har ret godt kendskab til brugeren. Jeg vil dog holde fast i at kommunikation med farver kunne være en god begyndelse.

For at vende til udgangspunktet, nemlig min fascination af farver, tror jeg at det vil give en virkning, om ikke andet, skabe noget glæde og det er vel ikke så galt endda. I øvrigt så gør vi allerede brug af farver til at kommunikere med, tag bare vores lyskryds, ethvert skolebarn kender remsen "rød mand stå, gul mand klar og grøn mand gå", også i bus- og togplaner kender vi det, så det kunne være et forsøg værd.

- - - o - - -

Frank Dalhoff

Budskabet på plakaten om "Rettigheder til at kommunikere", kan ikke læses og siges for tit.

Alle 220 deltagere fik en plakat med hjem som årets konferencegave.

Plakaten kan også downloades fra ISAAC's hjemmeside <http://www.isaac.dk/rettigheder/>

Beretning 2017.

v/Birgitte Brandt – og resten af bestyrelsen

Aflagt på generalforsamlingen 2018

I det forløbne år har vi i ISAAC Danmarks bestyrelse arbejdet med følgende temaer:

Oversættelsesfejlen af AAC i den danske udgave af FN's Handicapkonvention.

Et afgørende kapitel er skrevet i ISAAC's bestræbelser på at få rettet oversættelsesfejlen af AAC.

Socialminister Mai Mercado svarede på vores henvendelse, at hun var enig i vigtigheden af, at personer med handicap, pårørende såvel som offentlige fagpersoner samt private samarbejdspartnere har mulighed for at blive oplyst om, hvilke rettigheder konventionen opstiller på for eksempel kommunikations-området. Herunder at *Augmentative and Alternative* oversættes til dansk som "*Supplerende og Alternativ*" i stedet for som hidtil "*Forstørrende og Alternativ*". Den danske konventionstekst er blevet gennemgået med henblik på en opdatering og korrigerende af ordlyden, og endelig midt i november fik vi meddelelsen om, at den rettede udgave af FN's Handicapkonvention nu var offentliggjort i Lovtidende - med underskrift af udenrigsministeren.

Supplerende og alternativ kommunikation nævnes 4 steder i Handicapkonventionens Artikler: 2, 21 og 24.

Ét har været at nå i mål med en rettelse, det næste bliver at få bredt oplysningen ud, for i ministeriets optik er det tilstrækkeligt offentligt at publicere den nye oversættelse i Lovtidende. Vi har henvendt os til Institut for Menneskerettigheder, der har den officielle opgave omkring opfyldelsen af Handicapkonventionen. Det er vigtigt, at den rigtige oversættelse er at finde på deres hjemmeside. Desuden har vi planer om at henvende os til Det Centrale Handicapråd og til relevante fagblade.

Vi er glade for den hjælp, ISAAC's venner har givet undervejs til at give budskabet om oversættelsen vægt.

Møde i Undervisningsministeriet

I slutningen af oktober var 4 bestyrelsesmedlemmer til møde i Undervisningsministeriet. Vi havde henvendt os med et forslag til at mødes og drøfte, hvordan der kan sikres støtte til en undervisning med Alternativ og Supplerende Kommunikation til alle danske børn/unge. Denne opfordring blev positivt modtaget, og vi fik vendt mange problematikker. Det giver stof til yderligere refleksioner over, hvordan vi kan præge området bedst muligt fremover, og vi har en god fornemmelse af at have præsenteret erfaringer og tanker, som ikke i forvejen var kendte i Undervisningsministeriet.

ISAAC har efterfølgende fulgt op på mødet og sendt yderligere oplysninger på ASK området, ligesom vi foreslår at skrive ASK ind som selvstændig bekendtgørelse for undervisning eller som del af bekendtgørelsen vedr. tegnsprog i undervisningen.

Henvendelse til Uddannelses- og forskningsministeriet

Vi har også henvendt os her med oplæg til dialog om: Hvordan kan en grundlæggende viden og kompetence sikres, så relevante faggrupper har det nødvendige fundament til at støtte op og videreudvikle borgernes Alternative og Supplerende Kommunikationsløsninger? Ligeledes har vi spurgt ind til, hvordan undervisningen tilrettelægges med udgangspunkt i de særlige udfordringer, som brugere af ASK vil have som studerende?

Vi har fået det svar, at hverken Styrelsen for Forskning og Uddannelse eller Departementet i ministeriet tager sig direkte af undervisningsplanlægningen og uddannelsesudviklingen, når det gælder emner som handicap og Alternativ og Supplerende Kommunikation. Vi henvises i stedet for direkte til de danske uddannelsesinstitutioner som professionshøjskoler og universiteter. Vi har haft kontakt med en af professionshøjskolerne og overvejer nu yderligere tiltag.

ISAAC konferencen her i Vingstedcentret er en særlig opgave for sig. I år tog vi konsekvensen af de seneste års store deltagerantal og besluttede at flytte til den store konferencosal. Vi håber og tror, det vil give os alle bedre plads – også til valgte temaer, markedsplads og miniseminarer i nærheden. Ikke helt uvæsentligt betyder det også, at ASK-brugerne vil være tættere på det hele og ikke skal bruge tid på elevatoren.

ISAAC – international

I det daglige er det naturligt, at det er de danske opgaver i forhold til ASK, som trænger sig på og fylder bestyrelsens tid. Samtidig vil vi også gerne være en del af den internationale familie og deltager i dialogen, når vi ser mulighed og aktualitet til det. Herunder også at bidrage til e-news, når vi har nyt at berette fra Danmark. E-news kan findes på ISAAC Internationals hjemmeside.

I det forløbne år er der kommet endnu et medlemsland/chapter i den internationale ISAAC organisation. Polen er nu land nr. 15.

I juli 2018 afholdes den internationale konference i Gold Coast i Australien – under temaet AACcess All Areas. I forbindelse med konferencen holdes også Council Meeting, hvor formænd og internationale repræsentanter fra medlemslandene mødes til drøftelser og beslutninger indenfor aktuelle temaer. Herunder ISAAC's Strategic Plan 2018-21. Vi har allerede været hørt vedr. kommentarer til et første forslag, og vi har deltaget i et webinar om indholdet. Blandt vores tilbagemeldinger har været anerkendelsen af, at der lægges op til i stigende omfang at få brugere med i ISAACs styrende arbejde samt vigtigheden af at arbejde med tilgængelighed til sociale netværkssværktøjer.

Fra et af vore medlemmer er vi blevet gjort opmærksomme på, at der i regi af engelsk ISAAC - Communication Matters, er et arbejde i gang med henblik på at finde et egnet symbol til at vise kommunikativ tilgængelighed - Communication Access Symbol. En rigtig god idé som sådan, men også et tiltag, som vi kunne ønske os havde et mere internationalt tilsnit, så vi ikke risikerer at ende med, at hvert medlemsland har sit helt eget symbol. I forvejen har både Canada og Australien sit eget Communication Access symbol. ASK området er på verdensplan så lille, at vi forestiller os, at det ville give god mening at arbejde henimod et fælles symbol for at give en større genkendelighed. Det har vi henvendt os til ISAAC international og Communication Matters om, og vi ved at spørgsmålet bliver taget op på Council Meeting til sommer.

WHO møde i Geneve om tekniske hjælpemidler, hvor Hanne Rohde deltog på vegne af ISAAC international. Et af de væsentlige emner var, hvordan der sikres alle adgang til tekniske hjælpemidler, der kan sikre inklusion og ligestilling? WHO vurderer, at mere end 1 milliard mennesker har behov for et teknisk hjælpemiddel. Kun 1/10 har adgang til dem, hvilket medfører eksklusion, fattigdom og isolation.

50 tekniske hjælpemidler står på en prioriteringsliste, herunder også AAC/ASK. Formålet med listen er at hjælpe lande med at implementere FN's Handicapkonvention især med henblik på artikel 4, 20, 26 og 32. De fleste af mødets 200 deltagere kendte dog ikke noget til dette område, så det var væsentligt med ISAAC's repræsentation.

ASK-Brugersamling måtte desværre aflyses i efteråret pga. for få tilmeldte. I den forbindelse har vi spurgt ud i den tidligere deltagerkreds for at få tilbagemeldinger vedr. de aktuelle behov og forslag til indhold i fremtidige samlinger. Hidtil har en arrangement-gruppe i ISAAC samarbejdet med initiativtager Emmy Kjellmann om ASK arrangementerne. Emmy har været en central person for kontakten til især ASK brugerne med tilknytning til Egmonthøjskolen. Emmy har nu valgt at stoppe i denne funktion, og vi fortsætter arbejdet med andre kontaktpersoner tæt på ASK-brugerne.

PINE-D, EU projekt

I foråret 2017 fik vi positiv respons fra EU's petitions komité på projektets anmodninger, og i efteråret blev temaet om handicappedes muligheder for Deltagelse og Aktivt medborgerskab fremlagt og behandlet i Europa parlamentet.

Efterfølgende har vi sendt info om denne begivenhed og spørgsmål vedr. den fremtidige indsats på området til de danske EU-politikere. Vi har fået kort respons fra Bendt Bendtsens (K) politiske rådgiver samt et meget positivt og engageret svar fra Christel Schaldemose (S).

Vi har desuden kontaktet EU's informationskontor i Danmark, ligeledes med orientering og opklarende spørgsmål.

Vi er glade for den opmærksomhed PINE-D projektet har givet i EU politisk sammenhæng overfor problematikker på handicapområdet - og på kommunikationsområdet i særdeleshed.

Det har været væsentligt, at danske ASK-brugere har været med til at give et værdifuldt og borgernært bidrag til at belyse de vilkår og behov der er for at kunne være en aktiv del af de demokratiske

processer i eget liv og hverdag i Europa. Vi betragter det som en start på noget mere, for opgaven er stor, når det handler om at udvikle et mere tilgængeligt og inkluderende samfund.

Sociale netværks værktøjer

Efter henvendelse fra Michael Hjort-Pedersen, Kommunikationscentret i Hillerød har ISAAC og Kommunikationscentret sendt en fælles henvendelse til Microsoft Danmark. I henvendelsen anmoder vi Microsoft om at gøre sociale netværksværktøjer som Skype mere tilgængelige for brugere med betydelige funktionsnedsættelser. Der er aktuelt startet en positiv dialog op, og ISAAC international er orienteret om tiltaget med henblik på yderligere involvering.

Arrangementer

Awareness Month i oktober 2017 blev markeret med et 2 dages seminar om *de store overgange i livet for ASK-brugere*. Et tema, der er evigt aktuelt, og som også var centralt i Rapporten om Mennesker med komplekse kommunikationsbehov, som ISAAC i 2013 var med til at udarbejde sammen med en tværfaglig arbejdsgruppe nedsat af Socialministeriet. Med et selvstændigt arrangement var der mulighed for at gennemarbejde dette tema.

Internationale og danske oplægsholdere var på programmet i dette første arrangement, som vi lavede i samarbejde med Socialstyrelsen. ISAAC har i de seneste 4 år haft et efterårsarrangement for at fejre Awareness Month. De har haft stor tilslutning, og vi har været bekymrede for, om det kunne påvirke tilslutningen til konferencen. Det har dog haft den modsatte effekt, og vi oplever, at ISAAC som organisation er blevet mere kendt af flere.

Forskellige tiltag gennem året

- ISAAC-Nyt er udgivet 3 gange.
- Nyhedsmail sendes ud efter behov.
- Facebook gruppen ISAAC Danmark, hvor vi især i oktober – ISAAC's Awareness Month har bragt ASK-relaterede informationer - bl.a. også om valgte temaer, miniseminarer og oplæg på den danske konference.
- ISAAC Danmarks hjemmeside, der løbende vedligeholdes og forsynes med nyheder.
- Dialog vedr. støtte til projekt med fokus på ASK - videreudvikling af materialer til Sølund festival v/Hanne Juul Jensen – betaling af materialeudgifter.
- Film konkurrence som sidste år, dog med et bredere perspektiv, hvor brugeren kommer mere i centrum. Målgruppe både brugere og professionelle. Vi har dog ikke i år modtaget film til konkurrencen.
- Interessetilkendegivelse i projektet "At kommunikere hele livet" v/Birgitte Rasmussen.
- Deltagelse i referencegruppe under Socialstyrelsen vedr. Forløbsbeskrivelse om Børn og unge med svær cerebral parese.
- PR for vores danske konference i Vingstedcentret - programmer til div. seminarer og netværk, samt annoncering i forskellige fagblade.
- Bogføring, korrespondance med ISAAC international osv.
- Roll up bannere og plakater.
- Revision af plakaten med kommunikative rettigheder – svarende til de justeringer, der er lavet af rettighedsteksten i USA.
- Dialog med medlemmer om praktiske spørgsmål vedr. medlemskab, arrangementer, oplæg om ASK m.m.
- Nordisk samarbejde.
- Samarbejde med Socialstyrelsen
- Deltagelse i norsk ISAAC konference - 3 bestyrelsesmedlemmer og i den engelske konference med 2 bestyrelsesmedlemmer – det var første gang vi deltog i England. Begge konferencer var med stort udbytte og idéer til os i Danmark. Referater fra begge konferencer bringes i ISAAC-nyt, vores trykte medlemsblad, der også kan downloades fra vores hjemmeside.
- Interview om ASK til nordisk magasin.

Møder:

Bestyrelsen har holdt 4 dagsmøder og et weekendmøde i det år, der er gået fra sidste generalforsamling.

Desuden et antal møder fysisk/via Skype i ad hoc grupperne, og en livlig, løbende dialog gennem vores ISAAC bestyrelses-gruppemail.

Årets opgaver har været en god blanding af opgaver, der har været videreførelse fra tidligere år, tiltag som vi selv har vurderet væsentlige samt henvendelser fra medlemmer om relevante opgaver. Vi er rigtig glade for, at medlemmerne henvender sig, så vi i fællesskab kan gøre en indsats på ASK området. Når jeg i beretningen skriver VI, så skal det ses i betydningen af opgaver, som bestyrelsens medlemmer har været involveret i – lige fra 1 til os alle 10 + ISAAC medlemmer ad hoc. *Konferencegruppen, PR-gruppen og ASK-brugerarrangementsgruppen* har løbende store opgaver, som en større del af bestyrelsen er involveret i, mens andre opgaver løftes af få – efter tværgående dialog.

I dette år har bestyrelsen bestået af:

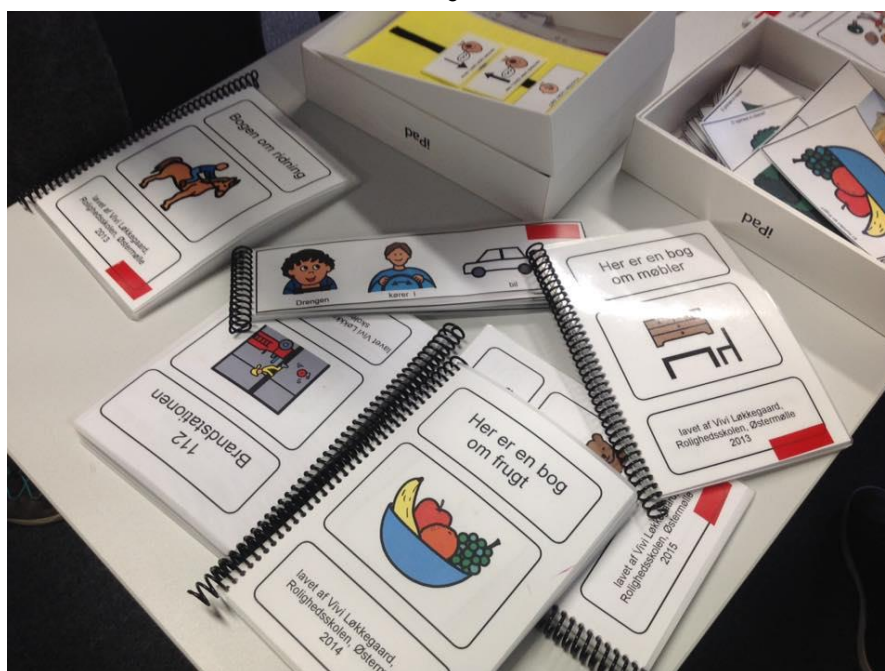
- Anna Voss
- Margit Grønkjær
- Stella Thomsen
- Jeppe Forchhammer
- Rikke Thomsen
- Dorte Aggerlin
- Gert Krabsen
- Vibe Lund Jensen
- Ulla Eichenauer
- Birgitte Brandt

Yderligere har Hanne Rohde bidraget væsentligt til opgaverne i PR gruppen, mens Trine Lund Lauridsen og Pernille Bagner Carlsen har udført et stort arbejde i Konferencegruppen. Frank Dalhoff har fortsat skrevet sine helt uundværlige UPS'er i ISAAC-nyt.

På revisorposterne har Ole Brunbjerg og Lars Søndergaard-Nielsen nærkigget ISAAC Danmarks regnskab.

Jeg vil sige TAK for rigtig godt og givende samarbejde til hele bestyrelsen og jer, der som nævnt også deltager i arbejdet. Også tak til Edda Medici, Nadia Thomsen og Elin Oskarsdottir, samt ikke mindst til Emmy Kjelmann for hendes store indsats for ASK-bruger samlinger og -møder.

--- o ---

Regnskab 2017

	Budget 2017	Regnskab 17
INDTÆGTER		
Renter	500,00	260,89
Medlemskontingent	110.000,00	108.730,00
Kontingent - forudfaktureret		1.800,00
Abonnementer	4.200,00	2.800,00
Konference/Generalfors.	480.000,00	407.490,00
Konference - forudfaktureret		90.200,00
Brugersamling deltagere (3)	15.000,00	0,00
Brugersamling tilskud (3)	30.000,00	0,00
Arrangementer		
	Overgange	163.777,00
Andet	0,00	3.000,00
INDTÆGTER I ALT.	639.700,00	778.057,89
UDGIFTER		
Konference/Generalfors.	-385.000,00	-415.092,00
Eksterne honorar/transport	-60.000,00	-59.283,57
Materialer	-10.000,00	-13.118,99
Medlembet. USA	-30.000,00	-31.287,05
ISAAC-Nyt	-15.000,00	-18.760,50
Bestyrelsesmøder mv. (1)	-35.000,00	-50.733,58
Nordisk/interna. Samarbejde	-20.000,00	-23.190,34
Brugersamling (3)	-65.000,00	0,00
Arrangementer		
	Overgange	-148.217,00
Porto	-3.000,00	-4.311,00
Kontorartikler og adm.	-8.000,00	-9.629,54
Web+webmaster	-5.000,00	-3.188,11
Medlemsaktiviteter/pjece	-12.000,00	-12.078,12
Gebyrer bank (2)	-500,00	-1.105,00
Diverse, gaver m.v.	-2.000,00	-4.163,00
I ALT udgifter	-665.500,00	-794.157,80
DRIFTSRESULTAT	-25.800,00	-16.099,91

Noter:

1. Flere møder, flere deltagere (Rikke og Jeppe's hjælpere.)
2. Banken har ændret posteringspolitik, så gebyr nu optræder særskilt i stedet for ved den enkelte overførsel.
3. Brugersamlingen blev aflyst.

Status 2017

Aktiver

Spar Nord	447.481,10	
For meget udbetalt	706,00	
Restance overgange, betalt 2018	6.300,00	
Forudbetalt udgift konference 18	7.483,84	
AKTIVER i alt		461.970,94

Passiver

Gæld		9.571,65
Egenkapital		
	Primo	468.499,23
	Årets resultat	-16.099,94
	Ultimo	452.399,29
PASSIVER i alt		461.970,94

Udkast til budget 2018

	Regnskab 17	Budget 2018
	INDTÆGTER	
Renter	260,89	200,00
Medlemskontingent	108.730,00	110.000,00
Kontingent - forudfaktureret	1.800,00	
Abonnementer	2.800,00	3.000,00
Konference/Generalfors.	407.490,00	540.000,00
Konference - forudfaktureret	90.200,00	
Brugersamling deltagere	0,00	0,00
Brugersamling tilskud	0,00	0,00
	Overgange	163.777,00
Andet	3.000,00	
INDTÆGTER I ALT.	778.057,89	653.200,00
	UDGIFTER	
Konference/Generalfors.	-415.092,00	-430.000,00
Eksterne honorar/transport	-59.283,57	-50.000,00
Materialer	-13.118,99	-20.000,00
Medlemsbet. USA	-31.287,05	-35.000,00
ISAAC-Nyt	-18.760,50	-20.000,00
Bestyrelsesmøder mv.	-50.733,58	-45.000,00
Nordisk/internationalt	-23.190,34	-80.000,00
Brugersamling	0,00	0,00
Arrangementer		
	Overgange	-148.217,00
	Buffer	-40.000,00
Porto	-4.311,00	-4.500,00
Kontorartikler og adm.	-9.629,54	-8.000,00
Web+webmaster	-3.188,11	-4.000,00
Medlemsaktiviteter	-12.078,12	-10.000,00
Gebyrer bank	-1.105,00	-1.500,00
Diverse, gaver m.v.	-4.163,00	-2.000,00
I ALT udgifter	-794.157,80	-740.000,00
DRIFTSRESULTAT	-16.099,91	-86.800,00

Noter:

1. I 2018 er der international konference i Australien, derfor større rejseomkostninger.

ISAAC konferencen - set med svenske øjne

v/ Roger Gustavsson

Årets danska konferens hade, återigen, fler deltagare än någonsin. *Pelle Andersson* besökte konferensen som styrelserepresentant från svenska ISAAC tillsammans med undertecknad som är personlig assistent och själv aktiv inom föreningen. Efter att ha varit med några år kommer nu en del tankar om det danska framgångskonceptet och om vikten av ett nordiskt samarbete.

Jylland var inbäddad i tjocka när vi reste från Fredrikshamn och ner genom landet mot konferenshotellet utanför Vejle. Det har blivit en fin tradition att möta våren i detta leende landskap. Detta år hade dock vintern knappt släppt sitt grepp kring mitten av mars. Men att våren var rekordsen komparerades av att konferensen hade rekordmånga deltagare. Så många att man i år hade fått flytta till hotellets största möteshall.

Vad är då hemligheten till att den danska konferensen fått en så stor attraktionskraft? Vi tänker oss att flera faktorer har bidragit.

God stämning

Det är svårt att definiera en atmosfär men en välkomnande attityd både märks och känns. *Pelle* brukar framhålla att det åtminstone för honom är de personliga mötena som är viktigast – att möta positiva människor med förståelse för samma frågor som han själv brinner för.

En viktig drivkraft för att komma är ju att stämningen är god. Trots våra bristande kunskaper i det vackra danska språket kunde inget dölja entusiasmen runt måltider, seminarier och konferensens andra mötespunkter.

Kontinuitet

Deltagarantalet har inte vuxit explosionsartat utan sakta men säkert, vilket talar för att kontinuitet är en delförklaring. Det är resultatet av ett mångårigt konsekvent arbete omkring AKK – Alternativ och Kompletterande Kommunikation.

Efter att ha varit med på flera generalkonferenser (årsmöten) ser vi att förnyelsen av styrelsen inte heller har gått snabbt utan fått ta sin tid utan ryckighet. Många av de ledande ansiktena vi såg för fem år sedan finns fortfarande kvar vilket är positivt för arbetet. Inte minst med tanke på jobbet inför en så stor konferens som detta. Kontinuitet är essentiellt. Ändra inte på ett vinnande koncept brukar man ju säga!

Hög kvalitet på föreläsningarna

Att lyckas engagera rätt mix av talare är också avgörande. *Kathryn Drager* var en av årets huvudtalare. Hon är professor vid Penn State University i USA med en särskilt stor erfarenhet av forskning omkring AKK-användning bland barn och vuxna med särskilt svåra kommunikationsproblem.

Ett känt ansikte för oss var *Gunilla Thunberg*, som är logoped, forskare och arbetar på DART. Hon talade utifrån FNs konventioner om alla människors rätt att kommunicera. Som så ofta kom hon också in på några av sina käpphästar, t ex att befrämja en responsiv kommunikationsstil, något som evidensen bekräftar vikten av.

Andra duktiga talare var *Louise Böttcher*, psykolog och fil dr från Århus universitet och *Margareta Jennische*, docent från Uppsala. Margareta har Bliss som specialintresse och tog bl a upp dess betydelse för barns utveckling. *Pelle*, som själv är bliss-användare, lyssnade förstås med intresse.

Vårt namn-droppande skulle kunna fortsätta men vi får stanna här. Den danska ISAAC-konferensen formligen sjuder av kompetenta talare och intressanta valteman, och vi konstaterar alltså att också detta är en orsak till att konferensen är välbesökt. Det finns något matnyttigt för var och en som är intresserad av AKK.

En nordisk angelägenhet

Utbytet mellan de skandinaviska ländernas arbete inom AKK är viktigare än någonsin. Såväl den danska som den norska ISAAC-föreningen är större än deras motsvarighet i Sverige. Det har sina historiska förklaringar.

I Sverige finns en stor kompetensen omkring AKK samlad inom institutioner som DART och Specialpedagogiska skolmyndigheten. Det är vi tacksamma för, men sannolikt har det också gjort att ISAAC i Sverige ibland inte har upplevts som lika angelägen som i grannländerna där institutionernas roll är svagare. Samtidigt har en fri och ideell förening som ISAAC en annorlunda roll jämfört med en institution.

En ideell förening kan och ska arbeta med information om AKK men också med opinionsbildning. Här kan våra grannländer inspirera oss. I Norge har man t ex kommit långt vad gäller rättighetslagstiftningen tack vare ISAAC.

Vi har under senare tid sett hur rätten till den personliga assistansen (LSS) blivit naggad i kanten. Det är svårt att överskatta betydelsen av opinionsbildning i den situationen för att behålla denna reform och här gör just de ideella föreningarna ett stort jobb. På motsvarande sätt måste det finnas ideella röster – utanför institutionerna – som hävdar vikten av AKK om dessa resurser skulle hotas av sparkrav. ISAAC behövs!

Den danska konferensen kan i sin tur ge oss i Sverige många idéer om hur vi kan organisera egna konferenser vilket vi också har påbörjat genom två lyckade endagskonferenser i Karlstad. På dessa sätt kan Pelles och mitt, och förhoppningsvis andra styrelsemedlemmars, besök vid grannländernas konferenser ge näring och uppmuntran åt arbetet här hemma. Dessutom; Danmark är ett dejligt land!

- - - o - - -

Hvordan forestillingsevnen kan bruges

v/Louise Bøttcher

..lektor ved DPU, Aarhus Universitet, Psykolog og PhD.

I vores støtte af barnets tidlige kommunikative udvikling bruger vi allerede vores forestillingsevne. Det lille barn rækker efter noget og den voksne partner agerer som om barnets bevægelse var at pege med kommunikativ intention: "Nåh, du vil gerne have noget at drikke", og fortsætter samværet med barnet ud fra denne forestilling og skaber derved muligheder for at barnet forsøger at pege med kommunikativ intention. Det er ikke bare et spørgsmål om at vi overvurderer barnet. Vi gør os bestemte forestillinger om barnet som en kommunikativ partner og ved at gøre os de forestillinger om barnet og handle på dem, skaber vi også muligheder for barnets udvikling.

Forskningsprojektet om unges kommunikative udvikling

Hen over 2016-2017 gennemførte jeg et forskningsprojekt, hvor 8 unge i alderen 15-25 og deres familier deltog. Alle de unge havde svær CP og behov for ASK. Ud over dette fællestræk var de meget forskellige unge, der spændte fra effektive Tobii brugere i almene skolesammenhænge til unge uden en fungerende ASK løsning og med en uddannelseskariere på specialskoler. Projektets formål var at undersøge de unges præferencer og begrundelser for deres valg af kommunikationsløsninger samt undersøge hvordan ASK løsninger fik betydning for de unges vej ind i voksenlivet. I denne artikel vil jeg fokusere på hvordan forældrenes og fagpersoners forestillinger om de unges muligheder fik betydning for deres udvikling.

Projektet var baseret på interview med de unge og deres familier, separat fra hinanden. To af de unge fandt interviewsituationen for kognitivt eller emotionelt krævende og der blev i stedet gennemført interview med deres pædagog og talepædagog eller med de unge sammen med deres pædagog og talepædagog. Interviewene blev tilpasset i form efter hvad de unge selv foretrak: klassisk interview, interview hvor spørgsmål var sendt på forhånd og derfra med mindre udvidende og afklarende spørgsmål, via e-mail eller med tilstedeværelse af kendt talepædagog. Forældrene interviewede jeg for at få deres perspektiv på de unges kommunikation og livshistorie. Jeg interviewede de unge og familierne to gange. Første runde af interview fokuserede på familiens og dens unges livshistorie frem til tiden for interviewet, med særlig vægt på kommunikation. Alle de unge stod på en eller anden måde i en overgangssituation til voksenlivet og anden runde af interview var udformet til at følge op på problemstillinger og udfordringer, der var dukket op i det første interview. Her var hvert interview således skræddersyet til netop den familie og det unge menneske.

Forældre har ofte værdibaserede fremtidsforestillinger

Forældrene i projektet havde ofte været meget aktive i forhold til deres barns udviklingsbetingelser, fx ved at søge andre skoler end de tilbudte. Tre af forældreparrene havde været primus motor i at deres barn fik en Tobii. De beskrev selv deres motivation som at gøre det mest mulige for deres barn, give deres barn de bedste muligheder at udvikle sine potentialer, at komme så langt som muligt. Fra dette overordnede, eksplicit formulerede mål, kunne jeg i materialet se de ikke bare orienterede sig i hvad der fandtes af muligheder her og nu. De gik videre og brugte deres forestillingsevne til at forestille sig hvordan redskaber og steder kunne skabe muligheder for deres barn. Forældrenes sociale agens var mere end aflæsning af allerede eksisterende muligheder. De handlede ud fra deres forestillinger om fremtidige muligheder, som fx i følgende intervieweksempel:

Emilias mor: "Da hun var lille, da troede vi, eller der kunne vi godt fornemme, at der kom ikke rigtig noget sprog ud af munden på Emilia. Og så fandt vi ud af, vi blev enige om, vi blev nødt til at finde nogle tegn, sådan så hun kunne kommunikere, for vi kunne simpelthen mærke, at det hele det var inde i hovedet på hende og hun vil hele tiden gerne ytre sig og tage stilling til ting, også da hun var helt lille. Og så lavede vi så en aftale med hende om at ja, det var på den måde, nej, det var på den måde."

På basis af sine forestillinger om Emilias kommunikative intention skabte moren kommunikative udviklingsmuligheder for sin datter.

Endvidere kan vi med vores forestillingsevne opstille forskellige mulige fremtider. Dem, vi vælger at handle på, er i reglen dem vi tillægger værdi. Emilias mor i eksemplet mente det vil være bedre, hvis hendes datter fik mulighed for at kommunikere ja og nej med kropslige tegn end hvis de bare fortsatte som hidtil. Derfor handlede hun. Værdibaserede forestillinger om fremtiden kan være handle-anvisende.

Det at bruge sin forestillingsevne til at skabe det næste udviklingsskridt for ens barn er ikke begrænset til den tidlige barndom eller til kommunikativ intention. I et interview med et andet forældrepar fortalte faren om hvordan de havde været på besøg på den lokale STU, kommunen havde besluttet at tilbyde deres søn, der var kørestols- og ASK bruger. Efter besøget var forældrene både utilfredse og fortvivlede. Skolen havde mange trapper, der manglede afskærmning på trappen, toiletet lå langt væk, der var ingen fysioterapi på skolen og lærerne havde ikke forstand på ASK. På basis af besøget og deres kendskab til deres søn forestillede de sig hvordan han ikke nåede på toiletet, kørte ud over kanten af trappen, måtte bruge meget tid på at blive kørt til fysioterapi væk fra skolen. Forældreparret havde samtidig en anden forestilling om deres søns fremtid i tankerne. Helt grundlæggende forestillede de sig – og håbede – og knyttede værdi til – en fremtid hvor deres søn boede for sig selv med en BPA ordning. De knyttede også håb til at han fortsat kunne udvikle sin kommunikation. Begge disse værdier oplevede de som værende i uoverensstemmelse med de muligheder, de forestillede sig den kommunale STU kunne tilbyde. De havde derfor undersøgt udbuddet bredere og fundet et andet sted, som de forestillede sig ville kunne give deres søn bedre betingelser for læring og udvikling og herfra gik de i gang med at forhandle med kommunen om bevilling til det andet og dyrere sted.

Fagpersoner kan også bruge værdibaserede forestillinger

Selvom projektet fra starten af havde fokus på de unge og deres familier, førte det som nævnt i indledningen alligevel til interview med enkelte fagpersoner om de unges kommunikation. Her blev det tydeligt hvordan fagpersoner også kan anvende værdibaserede forestillinger i deres arbejde. I det følgende beskriver en pædagog hvordan hun arbejder med Frederik, en af de unge i projektet. For Frederik var det ikke tidligere lykkedes at skabe en fungerende kommunikation. Han skulle derfor i gang med at lære overhovedet at tage kommunikative initiativer – i en sårbar situation hvor han netop var flyttet hjemmefra og var afhængig af omgivelsernes hjælp til alt praktisk.

Pædagog: Så i det første lange stykke tid, de er her, er det jo ikke borgerens opgave at sige noget med [PODD] bogen. Det er det at blive fyldt på med hvad kunne man sige. Og det at personalet forsøger at tolke borgerens udtryk. Det er os, der guider i det og i det øjeblik, de viser initiativ til at ville noget, eller – jeg gør også det at jeg siger, 'gad vide om vi sammen kan finde ud af, hvad du sidder og tænker lige nu? Lad os springe ud i det. Vi tager på fisketur i bogen og ser om vi kan ramme det rigtige, ikke?' Og det gør ikke noget—så må vi sige ups, det ser ikke ud som om vi ramte det rigtige, lad os lige gå tilbage til kategorier. Er det noget med en person eller noget med en aktivitet eller er det noget med dut dut dut dut, åh, pludselig så finder vi det.

Og den der fælles med at nu har vi sammen fundet det, som *du* sad og tænkte på, med det her redskab, der giver altså noget drive til dem, til også at kunne..

Her har pædagogen, baseret i sin tidligere faglige erfaringer og sin aktuelle faglige vurdering af borgeren, en sikker forestilling om at borgeren kan blive i stand til at kommunikere med PODD bogen på sigt. Men hun agerer ikke bare rollemodel, hun præsenterer borgeren for sin forestilling om ham som én der kan kommunikere om sine tanker og indre forestillinger, hun inddrager ham i sin forestilling og netop ved at gøre det, skaber hun muligheden for at forestillingen kan blive realiseret.

Der ligger derfor et kæmpe udviklingspotentiale, når fagpersoner gør sig fagligt baserede forestillinger om hvad der kan blive muligt for en person og agerer på basis af dem. På basis af deres faglige viden og erfaringer kan talepædagoger som fagpersoner have specifikke og nuancerede forestillinger om hvilke muligheder der er for unge i forhold til kommunikation og hvilke veje, der kan føre dertil.

Når værdibaserede fremtidsforestillinger bliver fælles

Et år senere taler jeg med den samme pædagog igen omkring den samme unge mand, Frederik. I løbet af det forløbne år er der sket en stor udvikling i hans kommunikation. Han er blevet mere initiativrig og selvstyrende i sin kommunikation. Han kan nu både sige fra og give udtryk for ønsker gennem sin PODD bog. Men mere end det. Frederik er begyndt at bruge bogen til at give udtryk for helt nye tanker og ønsker, at ville købe fødselsdagsgave og gave til mors og far dag, at han ville have nyt tøj da han skulle til familiefest. Han er begyndt at vise sig som en social aktør, der er opmærksom på kulturelle konventioner og værdier og orienterer sig i forhold til dem, viser sig kompetent i forhold til dem og ønsker et have indflydelse på hvad der skal foregå i hans eget liv.

Hans forældre værdsætter den udvikling, der er sket med deres søn:

Frederiks far: "Det var jo det, der var formålet med at han skulle komme derop, det var at kunne komme til at styre hans eget liv."

Forældrene oplever at der er en overensstemmelse mellem deres forestillinger for Frederik og den forestilling, institutionen og dens personale arbejder mod. Og hvad der yderligere er sket er at Frederik gennem sit ophold har overtaget målet og giver det sit eget udtryk. Han er begyndte at tænke over om han nu har penge nok til de ting, han gerne ville købe og de aktiviteter, han gerne vil deltage i. Som svar på dette ønske hos Frederik har personalet oprettet en bog, hvor hans beholdning af penge hele tiden bliver ajourført, så han kan vide og opleve selv at have styr på hvad han har til rådighed. Frederiks kommunikative udvikling har derved igangsat en bredere udvikling hvor han gør sig forestillinger om hvordan han vil deltage i sine sociale sammenhænge og aktivt kommunikere og stille krav om det. Arbejdet med Frederiks kommunikation har over tid skabt overensstemmelse mellem forældres forestillede mål, institutionens forestillede mål og nu også Frederiks forestillede mål.

Værdibaserede fremtidsforestillinger som samarbejdsredskab

Jeg vil mene at fremtidsforestillinger med fordel kan bruges bevidst som arbejdsredskab både professionelle imellem og i samarbejdet med forældre. Forskningen fortæller at forældre kan opleve arbejdet med ASK i dagligdagen som en krævende opgave (se fx Goldbart & Marshall, 2004). Det er derfor en vigtig opgave som fagprofessionel at videregive til forældrene ikke bare hvad de bør gøre, men også hvordan – hvad indsatsen forhåbentlig kan føre til.

Det kan give anledning til samtaler, hvor forældre, børn/unge (med behov for ASK) og fagprofessionelle mødes om og diskuterer de *værdiladede fremtidsforestillinger* og spørgsmålet: *Hvilken fremtid forestiller vi os for den unge? Hvilken person tænker vi barnet eller den unge kan blive, med hvilke kompetencer, i gang med hvilket liv, om 2 år, 5 år, 10 år?* Måske er man enig, måske forestiller man sig forskellige fremtider? Men jeg mener det er vigtige diskussioner at åbne op, for uden denne gensidige afklaring risikerer fagprofessionelle og de unge og deres familier at tale forbi hinanden, ikke forstå hvad det er de andre foreslår, hvad de andre synes det er vigtigt at gøre og hvorfor. Et samarbejde kan først komme i stand, når man er enige om målet og hvilken mulig fremtid man værdsætter at arbejde frem imod, både forældre, de unge og fagpersoner.

Litteratur:

Bøttcher, L. (in press). Creating relevant and supportive developmental conditions for children and youth with disabilities. *Learning, Culture & Social Interaction*.

Goldbart, J & Marchall, J. (2004). "Pushes and pulls" on the parents of children who use AAC. *Augmentative and Alternative Communication*, 20(4), 194-208.

- - - o - - -

En opbyggelig historie

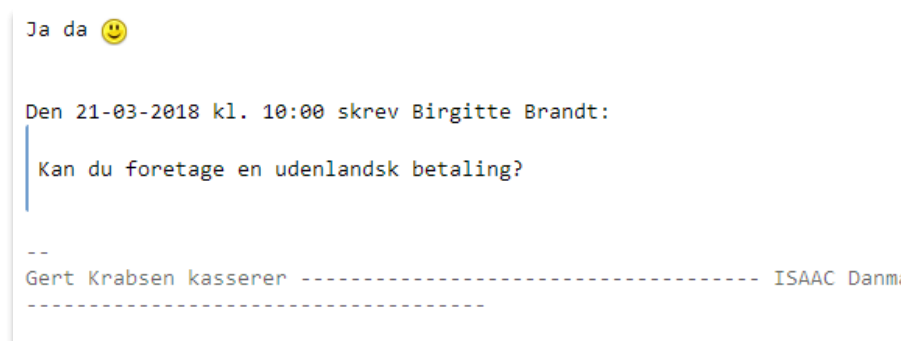
v/Kassereren

Man skal ikke tro alt man læser, men bevare sin sunde fornuft - og en portion skepsis skader heller ikke..

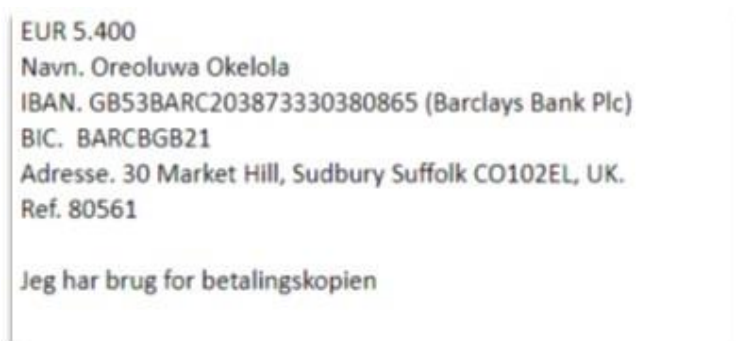
Den 21. marts fik jeg en mail på min kasserer-mail fra Birgitte Brandt:

Jeg studsede lidt over den noget kortfattede mail; det ligner ikke Birgitte - hun plejer at skrive lidt om hvorfor. Men vi er jo midt i tilmelding, rejsebestilling m.v. til Isaacs internationale konference i Australien, så jeg tænkte at det var derfor - hun var måske lidt stresset. Så jeg svarede lige så kort:

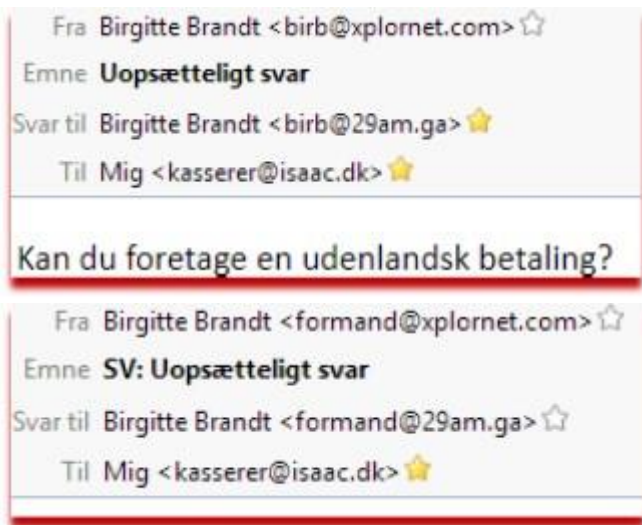

Tre minutter efter kom en ny mail med nærmere instruks om overførslen:

Nu var advarselsslamperne tændt; dels kender jeg ikke lige nogen *Oreoluwa Okelola* (vores kontakt i Isaac i Toronto hedder *Teraiz*), dels ville jeg på dette stadie forvente lidt mere information fra Birgitte, hvis hun skulle bruge godt 40.000 kroner - selv om hun måtte have travlt.

Så jeg nærlæste mail-adresserne: *birb@* og *formand@* var begge plausible, men domæne-navnene..

(Internet-landekoden **.ga** er *Gabon*..)

Jeg sendte ikke nogen penge – sendte i stedet denne:

Mærkeligt nok har jeg ikke hørt fra Oreluwa siden...

En måneds tid kom et nyt forsøg, som jeg dog ikke gad reagere på.

- - - 0 - - -

Kommunikationskarneval i Gøteborg.

v/ Rikke Thomsen og Vibe Lund Jensen

Kommunikationskarneval i Gøteborg d. 7.-8. maj 2018 - årets tema:

Med sigte på fremtiden - nye spændende muligheder til kommunikationsstøtte.

Kommunikationskarnevalen er for alle, som interesserer sig for kommunikationsvanskeligheder og ASK* (*alternativ og supplerende kommunikation).

Som noget nyt i år henvendte konferencen sig også til folk, som arbejder indenfor sundhedsvæsenet og plejesektoren og er interesserede i alle menneskers ret til kommunikation, samt dagens og fremtidens muligheder for at give støtte.

Holdningen er, at behandlings- og plejesektoren skal ruste sig til også at kunne informere og kommunikere med mindre børn, borgere med kommunikative og/eller kognitive funktionsnedsættelser, borgere med anden etnisk baggrund som ikke forstår

svensk, m.fl. Ansvar for tilgængelige støttende materialer til kommunikationen ligger på de, der giver behandling og omsorg, frem for hos personerne, der har særlige kommunikative behov. Det fordrer, at enheder inden behandling og pleje udvikler støttende kommunikationsmaterialer i formater, der passer til disse klienters/patienters behov, fx symbolstøttede tavler omkring behandling/operation, tandpleje, terapiforløb, integration, symbolstøttede tosprogede tavler til fremmedsprogede, mm.

Fokus på fremtid

Konferencen havde fremtiden i fokus. De to konferencedage blev indledt med hhv. Bo Dahlboms og Nils Simonssons brede temperaturtagninger på teknologiens betydning og muligheder.

Bo Dahlbom: Med sigte på fremtiden - Den digitale revolution

Bo Dahlbom er IT-professor, samt debattør og forelæser om digitaliseringens betydning for samfund og næringliv.

Mandagen blev indledt af Bo Dahlbom, der holdt et både seriøst og underholdende oplæg om digitaliseringens forandring af samfundet og teknologiens fantastiske muligheder. Data og tilgængelighed til data på fælles platforme kan give både magt og åbne op for muligheder indenfor kommunikation. Teknologien forandrer samfundet i rivende hast, tænk fx på hvor meget mere der foregår digitalt nu end for bare få år siden.

Og hvad er så vores attitude overfor forandringer?

Bo Dahlbom opfordrede til at løfte blikket, være forventningsfulde og hilse fremtiden velkommen. Teknologien giver mulighed for et åbent dynamisk samfund med længere friskere liv og en overflod af

tjenester, oplevelser, viden, tilgængelighed, netværksdannelse, kunstig intelligens, automatisk tilpasning, mv. Teknologien udvikles konstant, uanset hvad vi gør. Så vi må ikke være bange for den. Der er muligheder og perspektiver for alle, i høj grad også for mennesker med særlige/komplekse kommunikationsbehov.

Bo Dahlboms oplæg var understøttet med tegnesprogstolk. Et elegant tiltag til at vise mangfoldigheden inden for sprog/kommunikationsformer, og helt i tråd med kommunikationskarnevalens budskab – at tage ansvaret for at nå ud til alle tilhørere. Og så var han også lidt af en entertainer, der satte tilhørernes lattermusklerne i sving indimellem.

Nils Simonsson: Hjernestress i teknikalderen

Nils Simonsson er forelæser og pensioneret læge og hjernekirurg

Svenskerne er ret gode til, at der også er plads på konferencen til nogle overordnede betragtninger – lidt "meta-tanker" fremført i en humoristisk stil, men med alvor bag. Om tirsdagen lagde Nils Simonsson ud med at undre sig over paradokset, at vi i Norden er blandt de allerbedst stillede på alle måder og samtidig blandt verdens sygeste folk. Hans diagnose var, at vi har informations-*overload*. Vi synes hele tiden, at vi skal være til rådighed og informeret om alt og alle. Vores hjerne omformes hele tiden for at møde omgivelsernes krav. Hjernen bliver god til det den gør, og dårligere til det, den ikke gør. Vi er tilbøjelige til at lade teknologien styre og stresser os. Hvis vi altid er til rådighed, lærer vi ikke at mærke efter, hvad vi selv har behov for. Det er nødvendigt at holde rent - mentalt rent - og holde de pauser og mentale frikvarterer, vi har brug for. Det er noget vi skal øve vores hjerne op i. Pointen er ikke at være bange for teknologien og dens muligheder, men at vælge sin attitude i livet og bruge teknologien, så vi har det godt uden at blive slave af den.

John Costello: AKK, i går, i dag og i morgen

(*AKK står for Alternativ och Kompletterande Kommunikation og er den svenske betegnelse for ASK)

John Costello er chef for det talepædagogiske team på Boston Childrens Hospital. Han har arbejdet med ASK og ASK-brugere både børn og voksne og deres pårørende i snart 33 år. Han har arbejdet en del indenfor ASK+området i sygehusverdenen.

Oplægget tog udgangspunkt i, hvor stor en betydning det har for mennesker at kunne repræsentere sig selv gennem deres stemme. John Costello omtalte stemmen som vores akustiske fingeraftryk, der fortæller vores samtalepartner noget om, hvem vi er. Måden vi taler på og hvordan vi udtrykker os, er et dybt personligt kendetegn, en identitet. Hver stemme har sin egne karakteristika, som andre kan forbinde med den konkrete person, og personer kan have for vane at sige noget på en bestemt måde og med en bestemt intonation.

Dette kan være svært at gengive ved de traditionelle talesynteser, da prosodien har en tendens til at være monoton. Derfor er det også svært for brugeren at tillægge sine sætninger de følelser, de ville have haft, hvis de var blevet sagt med verbal tale.

Oplægget handlede bl.a. om mulighederne for at få lavet sin egen personlige talesyntese. John Costello fortalte om, at det har været en kamp at få gehør for ideen, men at det nu er muligt via

mymessagebanking.com at gemme og kategorisere en brugers sætninger. Her er det selvfølgelig vigtigt, at den kommunikative indsats sættes i værk inden borgeren mister evnen til at producere verbal tale f.eks. hos borgere med ALS. John Costello understregede betydningen af, at nogle af sætningerne blev optaget i den relevante kontekst, da det har betydning for intonationen, frem for at sætningen blev læst op alene for at blive indspillet. For at man i Acapella kan lave en talesyntese, der ligger tæt op af borgerens egen stemme med en bred vifte af talesproglige nuancer, indspiller man en lang række af på forhånd nedskrevne sætninger, der indeholder flest mulige forskellige sproglige nuancer. Det er med til at gøre stemmen brugbar og meget tæt på hvordan borgerens egen stemme ville have lydt.

John Costello viste en film, hvor en af hans patienter har fået sin egen stemme lagt ind på sin øjenstyrede Tobii. I klippet snakker kvinden med sin hund og John fortalte, at hunden udelukkende havde sin opmærksomhed på det kvinden sagde til den, på trods af, at der var 6 andre personer i rummet. Det var tydeligt at se den kontakt og glæde det gav dem begge to. Han nævnte også, at mennesker, der aldrig har kunnet udtrykke sig ved brug af verbal tale, også kan få lavet deres egen talesyntese, hvis de kan finde en såkaldt stemmedonor, som borgeren stemme ligger tæt på eller borgeren kan identificere sig med. Her er det teknisk muligt at ændre donorens stemme en lille smule og på den måde give borgeren sin helt egen stemme.

Refleksion:

Efter dette oplæg var det tankevækkende, at der på dansk ikke findes børne-talesynteser, som følger med de forskellige kommunikationsprogrammer. Det til trods for, at stemmen forandres med alderen som en del af den "normale" identitetsudvikling. Det har ASK-brugere altså ikke mulighed for at opleve på samme måde, de må helt fra barnsben tage til takke med en voksens stemme. Her ville det at få lavet sin egen talesyntese-stemme være en banebrydende løsning.

Nils-Krister Persson: Kommer vi til at kommunikere ved hjælp af vores tøj?

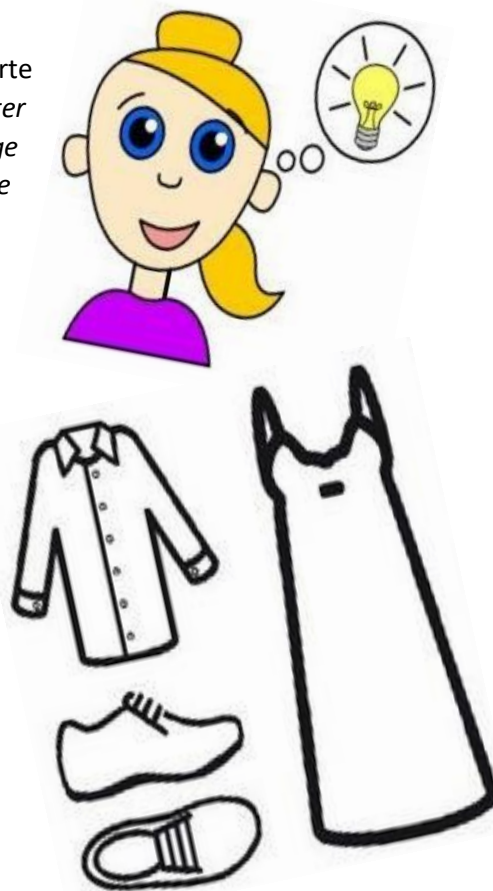
Nils-Krister Persson er leder af Smart Textiles Technology Lab ved Smart Tekstiles i Borås, Sverige. Her arbejdes med forskning og innovation indenfor fremtidens avancerede tekniske tekstiler. Et fokusområde er 'Helse og Medicin', hvor der er stort udviklingspotentiale for tekstil med indbygget sensorik.

Nils-Krister Persson fortalte om fagre nye verden indenfor Smarte Tekstiler. Smarte Tekstiler defineres som *en klasse af artefakter (kunstprodukter), der bærer teknologier fra mange forskellige discipliner ud over tekstiler – som derved genererer mange forskellige funktioner.*

Af alle materialer er det tekstiler, som er mennesket nærmest. Tekstiler findes altid omkring os som tøj, men også i form af puder, tæpper, møbelstoffer, måtter etc. Tekstiler udgør derfor en interessant kommunikationsinfrastruktur – og er ovenikøbet velkendt, kulturelt og socialt accepteret, kropsnært, billigt og med høj grad af komfort.

Haptik er læren om berøring og handler om kommunikation via huden.

Når Smarte Tekstiler kombineres med brugen af Haptisk Kommunikation viser der sig fantastiske fremtidsmuligheder for perception, kommunikation og information. Nils-Krister Persson fortalte bl.a. om et nystartet projekt ved Högskolan i Borås om udvikling af et tekstilt kommunikationsinterface for døvblinde.

Susan Balandin: Fra barn til voksen – overgange med ASK i sundhedsvæsenet

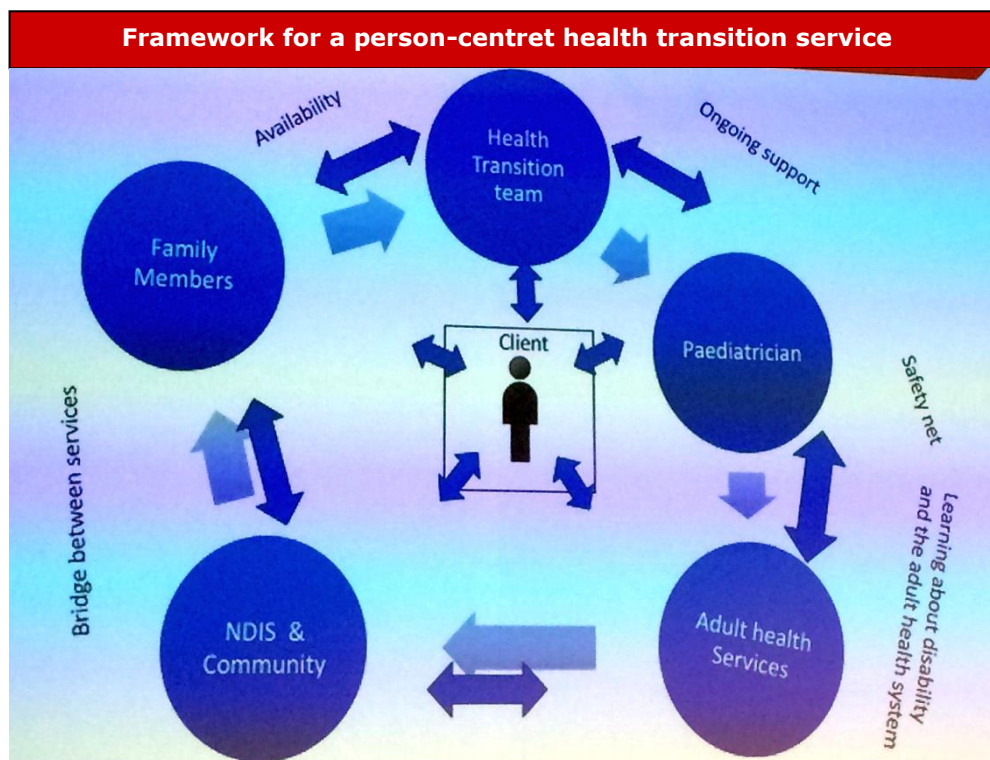

Susan Balandin er logopæd, professor og chef for institutionen for handicap og inkludering ved Deakin University, Australien. Hendes forskning fokuserer på inkludering af unge og voksne med lidt eller ingen funktionel tale.

Susan Balandin redegør for de problemer ved overgange indenfor helse- og sundhedstjenester, der ofte opstår omkring personer, som anvender ASK, og deres familier. Overgangsprocedurerne er tilfældige, utilstrækkelige, problematiske og i mange tilfælde ikke-eksisterende, siger Susan Balandin. Som børn bliver ASK-brugere ofte behandlet af et pædiatrisk team, der kender bredt til forholdene omkring børnene og deres familier. Men når børnene fylder 18, bliver behandlingen fragmenteret, og de mødes typisk af personale med begrænset kendskab til funktionsnedsættelser og ASK, og behandlerne er mest fokuserede på den unges fysiske problem. Mennesker med funktionsnedsættelser er meget udsatte. De bruger gennemsnitligt sundhedsvæsenet mere end andre, der er oftere problemer med sikkerheden, der er ringere sundheds-/behandlingsinformation og opfølgning, nogle gange med døden til følge. Der hviler typisk en stor byrde på familien for at den unge mødes med den rette forståelse og får de rette undersøgelser og behandlinger.

Susan Balandin og hendes team har udviklet en "Person-centreret Transition Service", som er en succesfuld australsk model for disse overgange i sundhedsvæsenet. Modellen indbefatter bl.a. forberedelse, helhedsorienteret fortløbende behandling og samarbejde med teamtilgang. Modellen er bygget op over bl.a. koordineret skræddersyet behandling dokumenteret i fælles behandlingsplan.

Der gives hjælp til patienter og familier med at håndtere det nye og udvikle færdigheder i at kunne kommunikere indenfor systemet, forvalte tjenester, udvikle selvsikkerhed. Modellen sørger for support til i det hele taget at navigere indenfor sundhedsvæsenet for voksne. Udledninger fra overgangen planlægges og koordineres med den unge og familien og kommunikerer videre til relevante aktører. Modellen medtænker også udvikling af netværk mellem jævnaldrende.

Modellen kan dække op for mange af problematikkerne nævnt ovenfor, og har vist sig succesfuld hvor den er blevet brugt.

Modellen er langt mere detaljeret. Her er de vigtigste hovedpunkter blot skitseret.

Susan Balandin taler godt nok om australske forhold, men mon ikke behovet og problemerne er de samme indenfor det danske sundhedsvæsen?

Workshoppen; Musik och teknik – Det här är jag!

Her fortalte musikterapeuten Linn Johnels, og de to musikpædagoger David Vessby og David Wirzen fra kultur og aktivitetshuset Eldorado, om deres arbejde, med projektet; et godt samspil. Eldorado er et kulturhus for mennesker i alle aldre med svære multiple funktionsnedsættelser og deres samspilspartnere. På selve workshoppen, gjorde de meget ud af at vise forskellige instrumenter, der kunne aktiveres, selvom musikeren havde meget begrænsede muligheder for bevægelse. Herefter var der praktiske øvelser med fokus på samspil og turtagning.

Det at kunne påvirke sine omgivelser er vigtigt, da det styrker brugeren i at udvikle selvværd og identitet. Her spiller omgivelserne en stor rolle. Derfor er der som en del af projektet blevet udarbejdet en samspilsguide med det formål at give samspilspartneren vejledning i, hvad man som samspilspartner kan være opmærksom på, for at give brugeren de bedste forudsætninger for at deltage aktivt. Her var det at vente og give brugeren tid til at tage initiativ, og det at være opmærksom på de mindste tegn på respons, og anerkende disse fremhævet. Samtidig understregede de, at ingen af modellens elementer kan stå alene.

På følgende link kan i finde en uddybning af indholdet i modellen:

<https://goteborg.se/wps/wcm/connect/aadad30c-c6bf-4120-9d30-bcb9d9a16708/161206-007-130+Eldorado%2C+ett+gott+samspel+UTSKRIFTSORIGINAL+sida+f%C3%B6r+sid....pdf?MOD=AJPERES>

På dette youtube link: www.youtube.com/watch?v=Ogk8Xuh1s2k ses en film, som uddyber hver enkelt element med praktiske eksempler fra dagligdagen på Eldorado. Filmen er meget inspirerende. Det er muligt efter aftale at besøge stedet (til efteråret flytter de i større lokaler). De oplever, at der kommer mange brugere og deres pårørende, som giver udtryk for at have haft stor glæde af, at have været med i projektet. De kan overføre strategierne til mange forskellige sammenspil i dagligdagen.

Udstillingen

Udstillingen mindede meget om det, vi på den danske Isaac konference kalder Markedspladsen, hvor udstillere kan fortælle om deres produkter. På Kommunikationskarnevalen er der dog mulighed for, at man udelukkende kommer og besøger udstillingen og hører om de forskellige tilbud/produkter, samt deltager i små miniseminarer, som foregår sideløbende med det øvrige konferenceprogram. Det er gratis kun at deltage i udstillingen og standene er åbne hele dagen. Udover produkter var der skoler, foreninger og andre aktivitetstilbud repræsenteret, der rettede sig mod ASK brugere.

På udstillingen blev vi meget optagede af **Bona Signum AB**, som lavede forskellige ungdomsbøger, der behandler forskellige temaer. Temaer, der er betydningsfulde i de unges liv, såsom at få en kæreste, gå på diskotek, gå til ridning, gå til fodboldkamp eller flytte hjemme fra. Teksten er understøttet med tegn til tale-symboler. Teksterne er godt skrevet og illustrationerne er iøjnefaldende og nemme at aflæse. Vi har købt bøger med hjem og læst dem for elever på STU på en ungdomsskole. Med stor succes 😊.

Lifeability Sweedeb AB ved Peter Gerttsson

demonstrerede en infrarød lampe, der kan påmonteres en brille, og når lyset ramte en tilhørende boks, kunne det aktivere forskellige ting i omgivelserne, som var relevant for brugeren. Senere på dagen så vi den anvendt af en bruger. Han brugte den til at udpege på hans blisstavle, med stor præcision.

www.lifeability.se

Peter Gerttsson har lysdioden monteret på den ene brillestang. Han kan aktivere de to sorte bokse med hvide følere. Den ene boks er i dagens anledning programmeret til at skifte billede på computer-skærmen, den anden til at aktivere den blå alarm-lampe. Systemet er enkelt og giver mulighed for både kommunikation, omverdenskontrol og styring af legetøj.

ISAAC.se og ISAAC.dk

Selvfølger vi hende og hilse på ISAAC Sverige i deres stand på udstillingen. Her ses Pelle og Karin sammen med os, Rikke og Vibe.

Billeder som støtte til samtale om vold

Projekt Bildsamt havde både en workshop og en stand på udstillingen. I løbet af et 3-årigt projekt havde **Amanda Nyberg**, logopæd på DART, i samarbejde med en lang række samarbejdspartnere udviklet tematavler til samtaler om vold og seksuelt overgreb på børn og voksne.

Et af materialerne bestod af 3 dele med vejledninger til. Ét materiale til forebyggende samtale om vold, en andet til afdækkende samtale ved mistanke, og en tredje til håndtering og terapi hvis vold er en realitet.

På workshoppen kom Amanda Nyberg med eksempler på, hvordan materialet

Förstasamtal	Samtal om våld i nära relationer - barn och ungdom						
ja 	besök hos mig 	45 minuter 	jag berättar inte 	du får berätta om samtalet 	om du har dåligt hemma 	behöver berätta för annan vuxen 	Måndag
nej 	rita, leka, spela 	prata 	tystnadsplikt 	visa runt 	fika 	anmälningsplikt 	Tisdag
							Onsdag
	vuxna 	socialsekreterare 	barn 	ungdomar 	mamma pappa förälder 	varför 	Torsdag
glad mår bra 	känslolös tom 	rädd skrämd 	ledsen 	slå 	skrika 	se, höra, märka elaka ord 	Fredag
							Lördag
							Söndag
							10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

För info om symbollicenser: <http://www.dart-oba.org/licenser/>. Detta bildstöd är skapat via www.bildstod.se

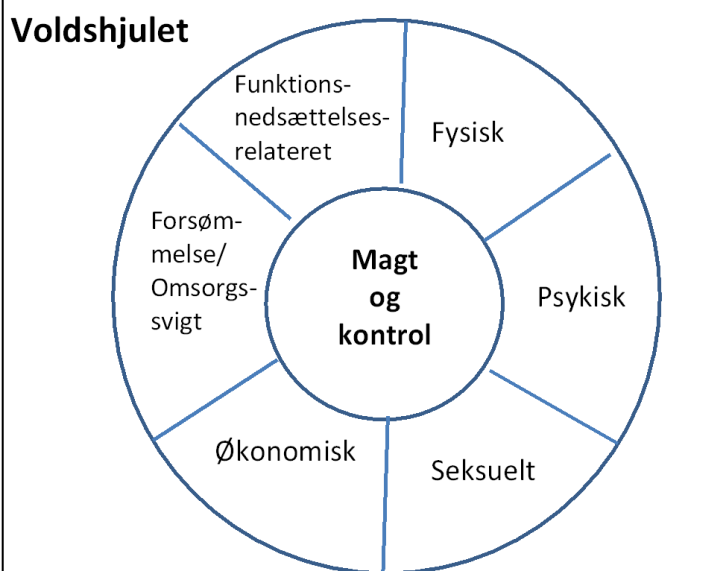
Framtaget i projekt Bildsamt - bilder som stöd i samtal om våld

kan anvendes i forskellige sammenhænge og muliggøre at mennesker med kommunikative og kognitive vanskeligheder kan samtale om vold. Det er vigtigt at samtalepartneren selv bruger tavlerne til at understøtte det han/hun selv siger i samtalen, som rollemodel for brugen og for at understøtte forståelsen.

Der findes mange former for vold, som der kan være brug for billedstøtte til at tale om. Derudover er mennesker med funktionsnedsættelser langt mere udsatte end gennemsnittet for at blive udsat for vold af forskellig karakter. Amanda Nyberg præsenterede "Voldshjulet", hvor flere af områderne kan lappe over. Der kan optræde flere slags vold i ét tilfælde.

Vold er enhver handling rettet mod en anden person, der skader, smerter, skræmmer eller krænker, og som får personen til at gøre noget imod dennes vilje eller afstå fra at gøre noget, personen ønsker. (Per Isdal, Alternativ til vold)

På <https://bildsamt.se> kan man læse mere, og i materialebanken på denne webside findes tavler omkring forskellige typer af vold til gratis download. Amanda Nyberg understregede, at det er vigtigt at læse vejledninger, hvis man giver sig i kast med materiale om så følsomme emner. Man skal også passe på, hvordan og hvor meget man spørger, fordi man utilsigtet kan komme til at lægge ord og egne gisninger i munden på borgeren, man taler med. Man skal også huske sin anmeldelsesforpligtelse overfor sociale myndigheder, selv ved mistanke.

Bildsamt havde også, som en del af projektet "KomHIT flyktning", udarbejdet symboltavler til samtaler om helbredsforhold. Disse var udover svensk forsynet med eksempelvis arabisk tekst, hvilket gør dem brugbare for læger og andet personale, der skal samtale med borgere med anden etnisk baggrund end svensk. Materialet er en hjælp til at mindske velkendte sprogbarrierer i behandlingssystemet.

This complex block contains a grid of medical symbols and text. The top row is titled "Ambulanssjukvård" (Ambulance care) and "Akutjournal" (Emergency log). The grid includes icons and text for various symptoms and conditions in both Swedish and Arabic. The symptoms listed include: smärta (pain), andfådd (vomiting), kräkning (nausea), diarré (diarrhea), svimning (dizziness), feber (fever), blodtryck (blood pressure), puls (pulse), temp (temperature), syremättad (acidosis), andning (breathing), EKG, sjukdom (illness), inhalation, smärtlindring (pain relief), allergi (allergy), syrgas (oxygen), dropp (drops), hjärta (heart), njurar (kidneys), lungor (lungs), lever (liver), kramp/ep (cramps/epilepsy), blödning (bleeding), diabetes, sår (wound). At the bottom, there is a pain scale from 1 to 10, a green checkmark, and a red X. The text at the bottom of the grid includes: "För info om symbolicenser: http://www.dari-gbg.org/licenser", "Detta BILDSD är skapat via www.bildstod.se i samarbete med", "Redigeringsstilen med särskilt utpräg. Ambulanssjukvårdens, Skaraborgs sjukhus", "1", "KomHIT Flyktning", and "VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN, SVENSKA UNIVERSITETSSJUKHUSET".

Disse tavler er ikke specielt målrettet borgere med behov for ASK pga. manglende/nedsat tale, hvilket man ellers er vant til med den type materialer.

De "tosprogede tavler" er udarbejdet på 11 forskellige sprog og kan redigeres til dansk som alternativ til svensk. Disse kan findes på www.bildstod.se

Teater "Skygge søskende"

Som fælles afslutning på første dag var der en teaterforestilling, som blev opført af tre skuespillere fra Östra teater. Teatertruppen har optrådt tidligere. Teaterstykket i år havde søskendeperspektivet i fokus.

Rammen for stykket var en samtalegruppe for unge, der har en søster eller en bror med svære fysiske/kognitive funktionsnedsættelser. Historien var bygget op om tre forskellige familier, hvor skuespillerne skiftede mellem de forskellige historier og karakterer. Det der var karakteristisk for dem alle tre var, at hovedpersonerne alle var glade for deres søskende, men samtidig følte sig frustrerede over, at deres søskende med funktionsnedsættelse nogle gange tog for meget af forældrenes tid og opmærksomhed.

somhed.

De var samtidig plaget af skyld, hvis de tog opmærksomhed i familien og de fik dårlig samvittighed, når de sagde fra og ikke tog ansvar, når nu deres søskende havde så stort behov for forældrene. Stykkede satte også fokus på frustrationen over ikke at kunne have et "normalt" samspil omkring en fælles aktivitet i familien. Det var ikke ualmindeligt at man som familie ikke kunne få den nødvendige hjælp fra kommuner og andre instanser til at få hverdagen til at fungere på en måde, så alle i familien kunne have overskud til hinanden. Dette ville kunne hjælpe den "normale" søskende til ikke at behøve at føle skyld over at kræve sin ret til opmærksomhed og fralægge sig et for voksent ansvar. Søskende til børn med funktionsnedsættelser bekymrer sig ofte om deres forældre og søskende, og går ofte med alle disse tanker alene, for ikke at belaste forældrene yderligere.

Historierne fra forestillingen er autentiske, de er blevet fortalt til skuespillerne af unge, der har oplevet det på egen krop, hvilket gør historierne endnu mere relevante at formidle videre. Det sætter fokus på, at man i en indsats skal tage hånd om hele familien.

Aftenunderholdning med "Sign Up"

Bandet **Sign Up** stod for underholdning. Det der afskille bandet fra andre bands er, at de har valgt at understøtte alle deres sange med tegn til tale, fra start til slut. Dette havde bestemt ikke indvirkning på tempoet eller energien på scenen, publikum var med, lavede tegn og dansede. Sådan et band vil gøre sig godt på Sølund Festival. Da det understreger at et manglede eller nedsat talesprog ikke er en hindring for at synge og have en fest sammen med andre. Se mere om bandet, ved at søge **Sign Up** på Facebook, Youtube og instagram. Find "Sign Up Musik & Tecken" på Facebook.

Delaktig i øjeblikket

var en workshop, på anden dagen.

Her viste tre fra DART Kommunikations- og dataresurscenter nogle sidesæt til Communicator 5 og Grid 3, som de har gjort tilgængelige på Darts hjemmeside www.dart-gbg.org/delaktigiogonblikket. Sidesættene er en del af projektet Delagtighed i øjeblikket. Sættene er til kommunikation, spil og skole, samt fritidsaktiviteter som at kigge på film og foto m.m. På hjemmesiden er der små Youtubeklip af de enkelte sidesæt, samt små fif til, hvordan man kan tilpasse og redigere i sidesættene. Dette er nødvendigt eftersom sidesættene er på svensk.

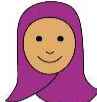

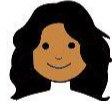

Der er også en guide til hvilke sidesæt der kan være hensigtsmæssige for det enkelte barn/den unge, alt efter det nuværende kommunikationsniveau og formåen ift. at anvende øjenstyring. Her tænkes på feltstørrelse, antal felter m.m. På hjemmesiden findes der et skriv, som yderligere uddyber de overvejelser, de involverede har gjort sig, da de inddelte sidesættene. Der klikkes på det ønskede sidesæt, trykkes gem som, hvor efter det kan gemmes under den aktuelle bruger.

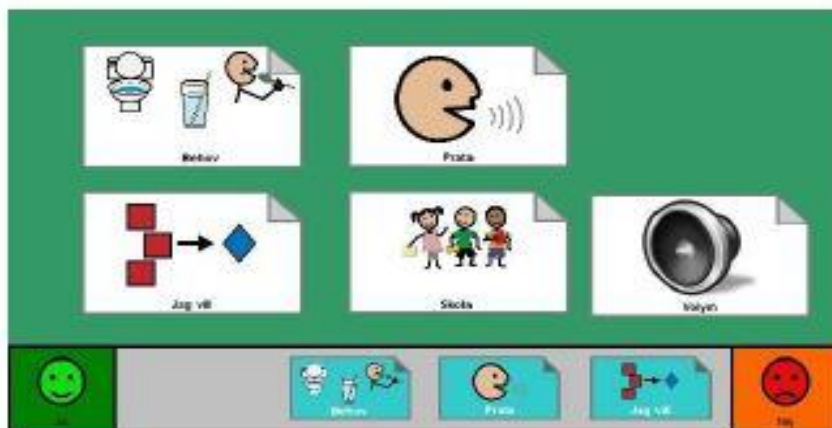
Siden er under opbygning, så det er ikke alt materiale, der er tilgængeligt i øjeblikket, og der kan forekomme enkelte fejl/udfordringer med download.

Projektet er finansieret af fondsmidler fra VINNOVA og Representanter från Rett Center i Östersund, Linköpings Universitet, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Habilitering & Hälsa Göteborg, RBU och RSIS. De har haft stort fokus på sidesæt til børn og unge, men de vil ikke udelukke, at der kommer noget lignende til voksne.

Det var et fantastisk oplæg. Man oplever tit, at der mangler nogle gode spil, som kan fange børnenes interesser, så de får lyst til at øve sig i brugen af øjenstyring. Samtidig er det velkendt, hvor lang tid det tager at opbygge kommunikationssiderne fra bunden, og hvor vigtige de er for at kunne blive delaktige i øjeblikket. Så disse materialer kan være en stor hjælp.

Oplægget understøttede hele temaet for dette års Kommunikationskarneval. Ved at gøre forskellige kommunikationsmaterialer gratis tilgængelige på fælles platforme øger vi muligheden for, at flere får adgang til de kommunikative muligheder i fremtiden, og åbner for at kunne danne netværk, hvor viden og erfaringer kan deles.

I BEHOV AV	Kommunikation: Enkel	Kommunikation: Medel	Kommunikation: Avancerad
Styrsätt: Enkel	 Jackie	 Alex	 Sasha
Styrsätt: Medel	 Charlie	 Nour	 Teddy
Styrsätt: Avancerad			

Et eksempel på et kommunikationssidesæt til barnet der skal begynde at kommunikere via Tobii eller Grid 3.

Jennie Gehlin: Delagtighed på distance for personer med kommunikative og kognitive vanskeligheder.

Muligheden for kontrol over eget liv, selvbestemmelse og delagtighed er kerneværdier i ethvert menneskes liv. Fjernkommunikation, der defineres som *alle måder at kommunikere med andre, når vi ikke er i samme rum*, kan give øget sikkerhed, uafhængighed, selvbestemmelse og deltagelse. Det understøtter sociale kontakter og muliggør delagtighed og deltagelse i samfundet anno 2018.

Undersøgelse viser, at personer med kommunikative og kognitive vanskeligheder har meget begrænset adgang til fjernkommunikation, grundet bl.a. funktionsnedsættelser, motoriske vanskeligheder og økonomi. Derudover ændres teknikken hurtigt og konstant, så det, der virker i dag, er forandret eller udskiftet i morgen, til stor gene mennesker, som bruger lang tid på at lære at bruge en bestemt teknologi. Mange er også afhængige af andres hjælp til at gøre teknologien tilgængelig og til at kunne håndtere at bruge den, en hjælp som ikke altid kan fås.

Jennie Gehlin fortalte om et nystartet projekt "Call for all". Grundtilgangen i projektet er, at teknikken skal forandres og udvikles til at kunne passe til alle. Projektet udvikler en videotelefoni-tjeneste MMX, som skal kunne bruges af mennesker, der anvender et computerprogram til ASK med tekst og/eller talesyntese og symboler, så de opnår tilgængelighed til almindelige tjenester. Der er megen teknologi bag, og bl.a. er ønsket, at man skal kunne have en privat samtale, selvom man bruger talesyntese, så tekster skal kunne lagres inde i computeren, indtil man vil høre den.

Visionen er at udvikle MMX til Skype og til flere andre fjernkommunikationsmuligheder.

nWise udvikler teknikken og Dart gennemfører test 2018-2019. De søger pt. testpersoner til projektet, som bruger The Grid, Tobii Communicator eller Rolltalk med talesyntese og symboler.

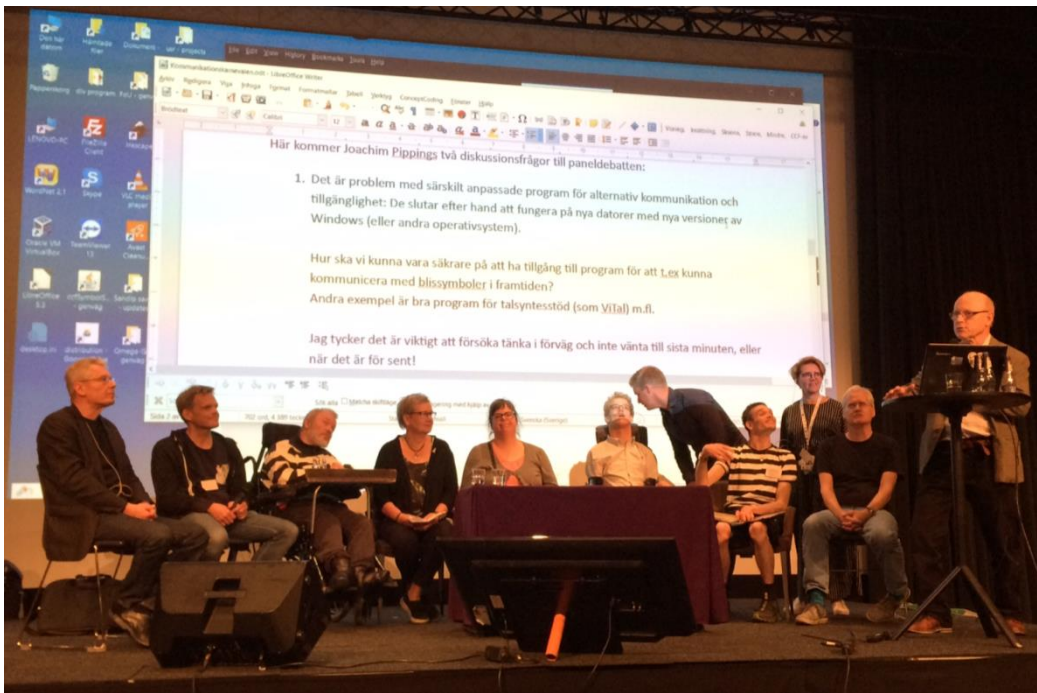
NB: Man skal pt. bo i en bestemt del af Sverige for at blive testperson.

Det bliver spændende at følge projektet. Vi krydser fingre for, at det når sine mål. Til stor glæde for mange.

Debatpanel med teknologiekspertes og ASK-eksperter

Som en del af slutningen på konferencen var der paneldebat med to teknologiekspertes, 5 ASK-brugere og en pårørende til en ASK-bruger. ASK-brugerne, der sad med i panelet, havde lavet debatspørgsmål på forhånd, som panelet skulle tage op. Og der kunne komme spørgsmål og kommentarer fra salen.

Ét spørgsmål var, hvordan man får personalet på sit bosted til at hjælpe med, at ens personlige hjælpemiddel hele tiden er opdateret, så det er brugbart. I det konkrete tilfælde var der tale om en kalender i en telefon, som brugeren anvendte til at holde styr på dagens aktiviteter og deres udførelse. Et andet spørgsmål var, hvordan man fik personalet til at forstå, at man har ret til selv at bestemme, hvad og hvornår man vil spise. Her var der enighed om, at man kunne henvise til FN's konvention om rettigheder for mennesker med handicap. Et stort ønske der også blev drøftet, var muligheden for at lave en såkaldt helpdesk. Det vil sige, at man som bruger bare kunne henvende sig efter behov og få den nødvendige hjælp til sit kommunikationshjælpemiddel. Med en helpdesk behøvede man ikke at skulle vente på hjælp eller være bange for at viden går tabt ved miljøskift. Der var enighed om at det ville være dejligt, hvis helpdesken blev en realitet i den fremtidige praksis omkring kommunikationshjælpemidler.

Afsluttende

Dette var et uddrag af de mange lærerige forelæsninger, workshops og materialer der var med på Kommunikationskarnevalen 2018. Der var en mangfoldighed af parallelle valgmuligheder i konferencens spækkede program. Nedenfor er blot *nogle* eksempler på interessante oplæg, vi også gerne ville have hørt:

- *ASK som universelt design i børnecancerbehandling*
- *Vigtigheden af børnekonventionen indenfor helse- og sygehusverdenen, med præsentation af en standard for, at børn får begribelig og tilpasset information, så de kan være delagtige i deres behandling.*
- *"Del@ktig på internettet - om specialskoleelevers identitetsskæpene aktiviteter på internet"*
- *Bedømmelse af apps til ASK*
- *Avaz-appen i specialskolemiljøet. Adgang til et fuldt ordforråd der sigter mod autonom og elevstyret kommunikation. Lærernes forberedende uddannelse og hvad ville der ske, hvis vi gav alle lærere og elever adgang til appen?*

Rikke Thomsen og Vibe Lund Jensen
Gøteborg maj 2018

--- o ---

Klar til konferencen – venter kun på deltagerne..

--- o ---

En kørestolsbrugers togrejse...

v/Rikke Thomsen

Her lidt om vores rejse til Kommunikationskarnevalen i Gøteborg, da jeg tit oplever som rejsende kørestolsbruger, at der mangler information om tilgængelighed. Information er afgørende, da det ofte er en forudsætning for deltagelse.

Vi var 3 der rejste sammen, og valgte at tage toget. Her erfarede vi, hvor vigtigt det er, at det selskab, man rejser med, kan give information videre, så man som passager i sidste ende opnår det man har planlagt og bestilt på den måde, man regner med.

For at få min elektriske kørestol ombord i et dansk tog, skulle jeg på en liftrampe. For at have tid nok til det regner DSB altid med, at man skal være der en halv time i forvejen. Til de danske tog kan man bestille plads inde i kupeen, hvor der er fjernet sæder, så man kan sidde i samme rum som de øvrige passagerer, og jeg havde derfor ikke forventet at skulle bede folk om at måtte få min plads. Men jeg måtte pænt spørge dem, om de ville være søde at flytte deres kufferter, så jeg kunne få min plads. Bare lige et tip til dem af jer, der kunne have brug for det, hvis I skal med tog.

Selvom personalet var rigtig søde til at hjælpe, opstod der problemer, da jeg skulle skifte til "Öresundståget" på Hovedbanegården. Her var den danske DSB-medarbejder, som jeg havde mødt ½ time før togets afgang, ikke klar over i hvilken ende af toget, jeg skulle stige på, og logoføreren til toget kunne han ikke finde og spørge. Det var en søndag aften - "store rejседag" til Sverige - så der var sort af mennesker på perronen. Da han endelig fandt logoføreren til Öresundståget, viste det sig, at vi stod i den forkerte ende, og at logoføreren ikke var blevet gjort bekendt med, at jeg skulle med toget. Så vi måtte holde toget over afgangstid, mens jeg ræsedede zig-zag mellem folk ned i den anden ende af perronen. Den svenske logofører fandt så den lille rampe, jeg skulle bruge til at køre på toget.

Næste pudsige hændelse var, at fordi jeg kom så sent på toget, blev min reservede plads igen fyldt. Her var det ikke kufferter men 10 cykler, vi måtte vente på at få flyttet hen på handicappladsen, for at jeg overhovedet kunne køre på toget. Jeg fik dog min plads efter en god times tid, hvor cyklisterne var steget af 😊. Da jeg først var kommet på plads, var det fint.

I Öresundstågets vogne er der 3 trin op til de almindelige passagersæder. Handicappladsen er placeret i det store rum, der også er til cykler og barnevogne, hvor der kun er klapsæder langs siderne, ingen borde, intet bagagenet og mere støj end i passagersalonerne. Jeg kan derfor kun sidde sammen med mine rejsekammerater, hvis de vil tilbringe 3½ times togtur på et klapsæde med rullekufferter og anden bagage rundt om benene. Selvfølgelig fulgtes vi ad og sad sammen, og vi havde en super hyggelig tur.

Jeg tør næsten ikke fortælle om hjemvejen, hvor jeg havde en god halv times omstigningstid på Københavns Hovedbanegård, og igen havde en DSB-medarbejder i stævne, der skulle hjælpe med togskiftet. Öresundståget var 22 min forsinket, og DSB-medarbejderen, der havde ventet og ventet, havde opgivet mig, fordi han havde fået at vide, at toget jeg skulle komme med, allerede var kommet ind og var kørt igen. Vi fandt ham heldigvis, jeg fløj op og ned med elevatorer mellem perronerne og kom på toget til Jylland i sidste sekund før afgang. Alt endte igen godt, selvom det var lidt af en gyser, fordi mit Jyllandstog var sidste mulige tog til min slutdestination den aften. Igen kan man se, hvor vigtigt det er med god information.

Jeg har slet ikke lyst til, at det her skal være brok fra min side, men skriver fordi det er en morsom historie – med lidt alvor bag. Og jeg glæder mig trods alt over, at er muligt at rejse med tog tur/retur mellem Sønderjylland og Gøteborg som elkørestolsbruger.

Konferencehotellet havde et stort kørestolsvenligt værelse. Og med lidt ommøblering, hvor vi skubbede sengene sammen, kunne jeg holde ved siden af dem. Badeværelset var dejlig stort, så jeg kunne vende derude. Noget der ikke kan lade sig gøre på alle handiaptolletter. Det ville derfor også godt kunne lade sig gøre at have en toilet/badestol med, hvis man har behov for det.

Godt ankommet og med værelserne godkendt, var vi klar til 2 spændende dage på Kommunikationskarnevalen, som også har fokus på tilgængelighed og universelt design. Og så var det for øvrigt fantastisk at bo på konferencehotellet, så transporten til og fra konferencedagene var super nem og hurtig.

- - - o - - -

..koordinerer det sidste søndag aften inden konferencen

Jeppe og David McNaughton på seminret om Overgange, oktober 2017

Fra redaktørens havestol

v/Dorte Aggerlin, redaktør

Vi holdt igen i år en meget vellykket og velbesøgt konference i ISAAC regi. Det er utrolig dejligt at være en del af en konference spækket med spændende oplæg fra indland og udland, hvor man rejser beriget hjem med ny viden og erfaring omkring ASK området. Det er også utrolig dejligt at gense mange af de ansigter, som man har mødt igennem årene til arrangementer indenfor ASK området.

Men det er også dejligt at se nye og unge ansigter dukker op til konferencen. Forhåbentlig tager de beriget hjem og kan dele deres viden med deres kolleger, så ASK området i Danmark bliver ved med at udvikle sig i en positiv retning.

Glæden over en god konference stopper dog brat, når jeg hører rygter om, at der nu findes skoler i DK, som har besluttet sig for, at de kun vil arbejde med iPads sammen med deres elever, uanset om børnene har spasticitet eller andre motoriske udfordringer. Hvad blev der pludselig af den individuelle vurdering af det enkelte barns behov? Hvis du ikke kan håndtere en iPad, så er det bare ærgerligt – eller hvad?

Det er en meget smal vej at gå, synes jeg.

Jeg håber, at vi i ISAAC kan være med til at holde fanen højt, så der bliver set på den enkelte persons behov, og de muligheder, som der findes for alternativ kommunikation, før der så vælges en løsning.

Og med disse ord vil redaktøren ønske alle en forhåbentlig god og kommunikativ sommer.

